

ЛЮБЧИК В. М.,аспіранта кафедри кримінально-
правових дисциплін*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

ORCID ID: 0009-0002-3622-9475

УДК 343.211

DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2024.5.88>**КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ, ОЗНАКОЮ СКЛАДІВ ЯКИХ Є
СХИЛЯННЯ: ФОРМИ РЕАЛІЗАЦІЇ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ**

Стаття присвячена визначенню теоретичних та прикладних аспектів реалізації окремих форм кримінальної відповідальності щодо кримінальних правопорушень ознакою складів яких є схиляння. Проаналізовані окремі форми реалізації кримінальної відповідальності щодо кримінальних правопорушень, в складах яких є ознака схиляння, а саме ст. 120 Кримінального кодексу України «Доведення до самогубства», ст. 315 Кримінального кодексу України «Схиляння до вживання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів», ст. 324 Кримінального кодексу України «Схиляння неповнолітніх до вживання одурманюючих засобів». Доведено, що серед форм кримінальної відповідальності щодо кримінальних правопорушень, ознакою складів яких є схиляння реалізуються: кримінальна відповідальність, що не пов'язана з призначенням винному покарання; кримінальна відповідальність, що пов'язана з відбуванням призначеного покарання; кримінальна відповідальність, що пов'язана з призначенням покарання, але без його реального відбування мають свої особливості та закономірності. З'ясовано та встановлено певні законодавчі аспекти, стосовно можливості реалізації такої форми кримінальної відповідальності, яка не пов'язана з призначенням винному покарання (ч. 4 ст. 74 Кримінального кодексу України) у ч. 1, 2 т. 120 Кримінального кодексу України, ч. 1 ст. 315 Кримінального кодексу України, а також ст. 324 Кримінального кодексу України, так як зазначені кримінальні правопорушення є нетяжкими злочинами. Встановлено, що така форма реалізації кримінальної відповідальності, що пов'язана з відбуванням призначеного покарання має враховувати ступінь суспільної небезпечності діяння, що на наш погляд не реалізується в ст.ст 120, 315, 324 Кримінального кодексу України. Не враховано те, що об'єднуючою ознакою ст.ст 120, 315, 234 Кримінального кодексу України є схиляння, тобто діяння, що пов'язане із інститутом співучасті, а відповідно має підвищений рівень суспільної небезпечності, отже відповідає тільки одному виду покарання - позбавлення волі на певний строк. Запропоновано нова редакція санкцій ст.ст. 120, 315, 324 Кримінального кодексу України. На підставі статистичних даних визначено, що така форма кримінальної відповідальності, що пов'язана з призначенням покарання, але без його реального відбування, зокрема щодо реалізації звільнення від відбування покарання з випробуванням (ст.ст. 75–78 Кримінального кодексу України) реалізується у ст.ст. 120, 315, 324 Кримінального кодексу України.

Ключові слова: звільнення, кримінальна відповідальність, кримінальне правопорушення, покарання, схиляння, санкція, форма реалізації.

Lyubchik V. M. Criminal offense, a sign of which is declination: forms of implementation of criminal liability

The article is devoted to the definition of theoretical and applied aspects of the implementation of certain forms of criminal liability for criminal offenses, the element of which is inducement. Separate forms of implementation of criminal liability for criminal offenses, which contain a sign of admiration, are analyzed, namely Art. 120 of the Criminal Code of Ukraine "Incitement to suicide", Art. 315 of the Criminal Code of Ukraine "Inducement to use narcotic drugs, psychotropic substances or their analogues", Art. 324 of the Criminal Code of Ukraine "Inducing minors to use intoxicants." It has been proven that among the forms of criminal liability for criminal offenses, the element of which is inducement, the following are implemented: criminal liability not related to the imposition of punishment on the offender; criminal liability associated with serving the assigned sentence; criminal liability associated with the imposition of punishment, but without actually serving it, has its own characteristics and patterns. Certain legislative aspects have been clarified and established regarding the possibility of implementing this form of criminal liability, which is not related to the imposition of punishment on the guilty party (part 4 of article 74 of the Criminal Code of Ukraine) in parts 1, 2 of volume 120 of the Criminal Code of Ukraine, part 1 of art. 315 of the Criminal Code of Ukraine, as well as Art. 324 of the Criminal Code of Ukraine, since these criminal offenses are not serious crimes. It has been established that this form of implementation of criminal liability associated with serving the assigned sentence must take into account the degree of public danger of the act, which, in our opinion, is not implemented in Art. 120, 315, 324 of the Criminal Code of Ukraine. It is not taken into account that the unifying feature of Articles 120, 315, 234 of the Criminal Code of Ukraine is inducement, that is, an act associated with the institution of complicity, and accordingly has an increased level of public danger, therefore, corresponds to only one type of punishment - imprisonment for a certain term. A new version of the sanctions under Art. Art. has been proposed. 120, 315, 324 of the Criminal Code of Ukraine. Based on statistical data, it has been determined that this form of criminal liability associated with the imposition of a sentence, but without actually serving it, in particular, the implementation of exemption from serving a sentence with probation (Art. Art. 75-78 of the Criminal Code of Ukraine)) is implemented in Art. 120, 315, 324 of the Criminal Code of Ukraine.

Key words: *dismissal, criminal liability, criminal offense, punishment, inducement, sanction, form of implementation.*

Актуальність дослідження. Поняття кримінальної відповідальності є дискусійним питанням, так само, як і її форми реалізації, відносяться до загально-концептуальних проблем кримінального права, які завжди привертають увагу законодавця та правозастосовників. Форми кримінальної відповідальності мають практичне значення, так як встановлюють межі в яких може діяти суб'єкт правозастосування, формулюючи та застосовуючи конкретні норми, що регулюють зміст кримінально-правових заходів. Окремого інтересу представляють форми реалізації кримінальної відповідальності, які реалізуються у кримінальних правопорушеннях, які ознакою мають схиляння.

Огляд останніх досліджень і публікацій. Питаннями кримінальної відповідальності та формами її реалізації займалися такі вчені, як Богатирьов І. та Савченко А. [2], Головін А. [3], Грищук В. [4; 5], Дудоров О. та Хавронюк М. [6], Козаченко О. [9], Мусиченко О. [10], Митрофанов І. [16], Пономаренко Ю. [19] та інші. Проте, у цих наукових працях не досліджувались окремо питання щодо форм реалізації кримінальної відповідальності кримінальних правопорушень, які ознакою мають схиляння.

Формулювання цілей статті. Метою цієї статті є встановлення теоретичних та прикладних аспектів реалізації окремих форм кримінальної відповідальності щодо кримінальних правопорушень ознакою складів яких є схиляння.

Виклад основних положень. У питаннях визначення форм реалізації негативної (ретроспективної) кримінальної відповідальності серед учених-криміналістів немає однаковості [5]. Говорячи про форми реалізації кримінальної відповідальності, потрібно мати на увазі порядок утілення урегульованих суспільних відносин кримінально-правового впливу як реакції держави на вчинений злочин, що виявляється в засудженні конкретної особи, визнаної винною в учиненні конкретного суспільно небезпечного діяння, а також у застосуванні передбачених Кримінальним кодексом України засобів кримінально-правового впливу [17, С. 248]. Гришук В.К. під формою кримінальної відповідальності розуміє передбачений чинним КК України спосіб застосування норми (норм) кримінального законодавства до особи, яка вчинила злочин [4, С. 93]. Дудоров О. О. та Хавронюк М. І. визначають, що «форма реалізації кримінальної відповідальності – це заходи, пов’язані із кримінальною відповідальністю» [6, С. 294].

Визначення форм реалізації кримінальної відповідальності є дискусійним питанням. Найбільш поширеною є теорія, за якою виділяють такі її форми: 1) кримінальна відповідальність, що не пов’язана з призначенням винному покарання; 2) кримінальна відповідальність, що пов’язана з відбуванням призначеного покарання; 3) кримінальна відповідальність, що пов’язана з призначенням покарання, але без його реального відбування [1, С. 345–346; 20, С. 70–71; 23, С. 142–144]. Ці форми мають певне законодавче підґрунтя.

Отже, проаналізуємо, в межах цієї статті, зазначені форми реалізації кримінальної відповідальності щодо кримінальних правопорушень, в складах яких є ознака схиляння, враховуючи не тільки теоретичні аспекти, а й практику їх застосування. Аналіз відповідних форм буде здійснюватися щодо кримінальних правопорушень, в яких однією із ознак складу кримінального правопорушення, виступає схиляння, ст. 120 КК України «Доведення до самогубства», ст. 315 КК України «Схиляння до вживання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів», ст. 324 КК України «Схиляння неповнолітніх до вживання одурманюючих засобів»[11].

Щодо такої форми кримінальної відповідальності, яка не пов’язана з призначенням винному покарання, то вона зокрема, реалізується через застосування положень, ч. 4 ст. 74 КК України. Маємо зазначити, що її реалізація є можливою враховуючи санкції, які містяться у ст.ст. 120, 315, 324 КК України. У ч. 4 ст. 74 КК України визначено, що підставами її застосування є те, що особа, яка вчинила кримінальний проступок або нетяжкий злочин, крім корупційних кримінальних правопорушень, кримінальних правопорушень, пов’язаних з корупцією, порушень правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керували транспортними засобами у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп’яніння або перебували під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, може бути за вироком суду звільнена від покарання, якщо буде визнано, що з урахуванням бездоганної поведінки і сумлінного ставлення до праці цю особу на час розгляду справи в суді не можна вважати суспільно небезпечною. Отже, однією із обов’язкових умов, без якої здійснити засудження без покарання неможливо навіть за наявності підстави для цього, є факт вчинення кримінального проступку або нетяжкого злочину (ст. 12 КК України). Аналіз санкцій ст.ст. 120, 315, 324 КК України вказує на те, що кримінальне правопорушення, яке передбачено ст. 120 КК України у ч.1, 2 – нетяжкий злочин, у ч. 3 – тяжкий злочин. Кримінальне правопорушення, передбачене ст. 315 КК України у ч. 1 – нетяжкий злочин, у ч. 2 – особливо тяжкий злочин. Кримінальне правопорушення за ст. 324 КК України – нетяжкий злочин [11]. Отже, ч. 1, 2 ст. 120 КК, ч. 1 ст. 315 КК, а також ст. 324 КК України – нетяжкі злочини, тому за наявності вище наведених передумов і підстав для цього, засудження без покарання цілком можливе, але не є обов’язковим.

Наступну форму реалізації кримінальної відповідальності, що маємо дослідити є кримінальна відповідальність, що пов’язана з відбуванням призначеного покарання. Одним із

вагомих складників форм реалізації кримінальної відповідальності за суспільно небезпечні посягання є покарання, невідворотність якого належить до визначальних принципів кримінального права. Названий принцип потрібно розглядати як міжгалузевий, який знаходить своє втілення у нормах кримінального, кримінального процесуального і кримінально-виконавчого права. Покарання, як відомо, вважається найбільш суворою формою державного примусу, яка є ефективним засобом охорони об'єктів від суспільно небезпечних посягань, закріплених у ч. 1 ст. 1 КК України. Актуальним для всієї правоохоронної й судової систем залишається забезпечення невідворотності покарання [14, С. 183]. Лише за такої умови повністю може виправдати себе відома теза, що покарання – це «необхідний засіб охорони суспільства від посягань» [12, С. 296]. Викладені положення необхідно враховувати під час розкриття питання покарання за кримінальні правопорушення, в складах яких передбачається схиляння, як складової частини форм реалізації кримінальної відповідальності. Важливо відмітити, що оцінка таких діянь відображається в санкціях ст.ст. 120, 315, 324 КК України, а конкретно – за допомогою таких юридичних інструментів, як вид і розмір покарання. В основі побудови кримінально-правових санкцій покладено принципи: 1) неухильного дотримання законності; 2) рівності громадян перед законом; 3) невідворотності відповідальності; 4) демократизму; 5) гуманізму; 6) диференціації відповідальності; 7) індивідуалізації покарання згідно з характером і ступенем суспільної небезпеки вчиненого кримінального правопорушення та його мотивами, з особистістю винного, характером і розмірами завданої шкоди, й обставинами, що пом'якшують чи обтяжують покарання тощо. У зв'язку із цим логічно вважати, що санкції кримінального закону повинні відповідати диспозиціям його статей, тобто характеру, ступеню суспільної небезпеки, тяжкості кримінального правопорушення, а також кваліфікуючим або пом'якшуючим покарання ознакам складів правопорушень, передбачених у диспозиціях відповідних статей [25, С. 122].

Санкція, як мірило суспільної небезпеки вчиненого кримінально протиправного діяння, у тому числі й посягання, які мають ознаку схиляння, обов'язково має бути адекватною вчиненому. Інакше кажучи, її величина повинна перебувати у прямій залежності від реальної суспільної небезпеки діяння, яке описується в диспозиції певної статті й узгоджуватися з іншими санкціями, що забезпечують справедливість покарання [24, С. 8]. Суд, призначаючи покарання, обмежений рамками санкції кримінально-правової норми й не має права виходити за них у бік його посилення. Ефективність покарання, закріпленого в санкціях ст. 120, 315, 324 КК України може бути забезпечена лише за умов відповідності встановленої в законі санкції принципам кримінального права, диспозиціям кримінально-правових норм, а також забезпечення їх наукової обґрунтованості й взаємоузгодженості. На сьогодні бракує якоїсь спеціальної шкали для встановлення санкцій, адекватних суспільній небезпеці того чи іншого кримінального правопорушення, зокрема кримінальних правопорушень, ознакою складів яких є схиляння. Тим більше, що ця ознака стосується такого інституту як співучасть, а відповідно має підвищену суспільну небезпечність. Ось чому для вирішення означеної проблеми вбачається за необхідне розробити шкалу відповідності виду й розміру покарання ступеню та характеру суспільної небезпеки кримінально протиправного діяння. У зв'язку із цим Матишевський П.С. висловив точку зору, що «санкція відповідної статті має законодавчо визначену модель можливого покарання за вчинення того чи іншого злочину» [15, С. 79]. Формулюючи санкцію статті, законодавець виходить з оцінки узагальнених, найбільш типових, закономірних характеристик об'єктивних і суб'єктивних ознак певних діянь [18, С. 63]. Тому до конструювання санкції статті (частини статті) КК слід підходити відповідально, адже, як слушно зазначається в науковій літературі, ефективність кримінально-правового впливу на осіб, визнаних винними у вчиненні злочину, зумовлюється у т. ч. оптимальними межами санкцій кримінального закону, їх обґрунтованістю [22, С. 213]. Повною мірою це стосується і санкцій статей (частин статей) Особливої частини КК, які передбачають кримінальну відповідальність за протиправні діяння, у вигляді схиляння.

Отже, необхідним, на нашу думку, є аналіз видів покарань та меж покарань, які закріплює законодавець у санкціях ст.ст. 120, 315, 324 КК України та з'ясування їх відповідності

суспільної небезпечності діянь. За твердженням Степаненко О.В., у статтях Особливої частини КК повинні бути перераховані такі види покарань, які враховують специфіку вчиненого злочину і, таким чином, можуть сприяти досягненню цілей покарання [21, С. 278–279]. Визначення меж покарань, також має вагоме значення адже, як правильно зазначається у науковій літературі, реалізація принципу законності при встановленні кримінально-правових санкцій зобов'язує законодавця: по-перше, чітко визначити види кримінально-правового впливу, які застосовуються до осіб, які вчинили суспільно небезпечні діяння; визначити їх систему; по-друге, визначити правові межі застосування того чи іншого кримінально-правового заходу [8, С. 122]. Так, у ч. 1 ст. 120 КК України законодавець передбачає обмеженням волі на строк до трьох років або позбавленням волі на той самий строк; у ч. 2 - обмеженням волі на строк до п'яти років або позбавленням волі на той самий строк; у ч. 3. - позбавленням волі на строк від семи до десяти років. У ч. 1 ст. 315 КК України - обмеженням волі на строк до п'яти років або позбавленням волі на строк від двох до п'яти років; ч. 2. - позбавленням волі на строк від п'яти до дванадцяти років. У ст. 324 КК України - обмеженням волі на строк до трьох років або позбавленням волі на той самий строк [11]. Аналіз санкцій відповідних статей вказує на те, що законодавець до осіб, які визнані винними у вчиненні відповідних посягань передбачає можливість застосування декількох покарань одночасно, а саме обмеження волі та позбавлення волі. Тобто покараннями, які реалізуються у відношенні вказаних статей є обмеження та позбавлення волі. При цьому обмеження волі від 3 до 5 років, позбавлення волі – в залежності від ступеня тяжкості – від 2 до 12 років.

Варто відзначити, що кримінальні правопорушення, які ми виділили, як ті що мають ознаку схиляння, за об'єктом кримінального правопорушення різняться, що може позначатися на виді та розмірі покарання. Так, ст. 120 КК України охороняє суспільні відносини, пов'язані із життям особи, а ст. 315, 324 КК – суспільні відносини у сфері здоров'я населення. Проте, не можна сказати, що кожний об'єкт зазначених кримінальних правопорушень передбачає меншу суспільну небезпечність ніж інший. Крім того, об'єднуючою ознакою кримінально-правових норм, що нами досліджуються є схиляння – діяння, що пов'язане із інститутом співучасті, а відповідно це свідчить про підвищений рівень суспільної небезпечності, що дорівнює, на наш погляд, тільки одному виду покарання позбавлення волі на певний строк. Отже, вважаємо, що в усіх санкціях кримінальних правопорушень, де ознакою є схиляння має бути визначено позбавлення волі на певний строк як єдиний вид покарання, без можливості альтернатив для призначення. Додатковим підтвердженням такої необхідності, можемо навести статистичні данні звіту Державної судової адміністрації України про осіб притягнутих до кримінальної відповідальності та види кримінального покарання за 2019-2022 роки. Так, за 2019 рік за статтями які ми досліджуємо призначалися 2 рази покарання у виді позбавлення волі – перший випадок - за ч. 1 ст. 315 КК України понад 2 роки до 3 років включно, другий за ч. 2 ст. 315 КК України - понад 3 роки до 5 років включно; 1 випадок за ст. 324 КК України - понад 5 років до 10 років включно; не має випадків застосування покарання за ст. 120 КК України. У 2020 році 1 випадок призначення покарання у виді позбавлення волі за ст. 120 КК України - понад 3 роки до 5 років включно; за ч. 2 ст. 315 КК України – 3 випадки призначення покарання у виді позбавлення волі: 1 з яких - понад 3 роки до 5 років включно та 2 випадки понад 5 років до 10 років включно; за ст. 324 КК України не має випадків застосування покарання. У 2021 році 1 випадок застосування покарання у виді обмеження волі за ч. 1 ст. 315 КК України. У 2022 році не має показників призначення покарань за ст. 120, 315, 324 КК України [7]. Відповідна звітність вказує на те, що за вчинення досліджуваних кримінальних правопорушень в більшості призначається покарання у виді позбавлення волі на певний строк, тільки єдиний випадок призначення обмеження волі. Отже, враховуючи вищевказане, вважаємо доцільним запропонувати єдиний вид покарання у виді позбавлення волі та відповідні зміни викласти у наступній редакції: ч. 1 ст. 120 КК України позбавленням волі до трьох років, ч. 2 ст. 120 КК України - позбавленням волі до п'яти років, ч. 3 ст. 120 КК України - позбавленням волі на строк від семи до десяти років; ч. 1 ст. 315 КК України - позбавленням волі на строк від двох до п'яти років, ч. 2. ст. 315 КК

України - позбавленням волі на строк від п'яти до дванадцяти років; ст. 324 КК України - позбавленням волі на строк від трьох до восьми років.

Ще одна форма реалізації кримінальної відповідальності, яку ми пропонуємо розглянути щодо кримінальних правопорушень, ознакою складів яких є схилення - кримінальна відповідальність, що пов'язана з призначенням покарання, але без його реального відбування.

На думку окремих науковців, звільнення від покарання та його відбування є формою реалізації кримінальної відповідальності, що застосовується у випадках, коли мету покарання вже досягнуто без реального відбування покарання, або до закінчення строку його відбування, завдяки позитивній поведінці засудженого чи з інших передбачених КК підстав, або не може бути досягнута через хворобу засудженого. Інакше кажучи, звільнення від покарання та його відбування зумовлюється двома причинами: 1) коли були досягнуті або можуть бути досягнуті цілі покарання, передусім мета виправлення засудженого, без реального чи повного відбування призначеного покарання; 2) коли досягнення цієї мети є неможливим, і звільнення відбувається саме через об'єктивну неспроможність (через хворобу засудженого) досягнення цілей покарання. З огляду на це під звільненням від покарання та його відбуванням як кримінально-правовим інститутом слід розуміти сукупність норм КК України, відповідно до яких через можливість досягнення цілей покарання без його реального чи повного відбування й недоцільність відбування покарання за відсутності об'єктивної можливості досягнення цілей покарання особа, визнана судом винною у вчиненні злочину, якій було призначено покарання, звільняється від реального його відбування або від подальшого відбування цієї частини покарання, що залишилася, або покарання їй замінюється більш м'яким чи пом'якшується призначене покарання [13, С. 881–882].

З огляду на вищезазначене, можна стверджувати, що до найбільш численних проявів звільнення від відбування покарання, як різновиду звільнення від покарання на стадії ухвалення вироку, за кримінальні правопорушення, що посягають на різні об'єкти, належить звільнення від відбування покарання з випробуванням (ст. 75–78 КК України). Цей вид звільнення від відбування покарання, за справедливим зауваженням Гороха О. П., певним чином знаходить свою реалізацію і під час виконання обвинувального вироку. Аналізуючи звітність Державної судової адміністрації України про осіб притягнутих до кримінальної відповідальності та види кримінального покарання маємо зазначити, що такий прояв кримінальної відповідальності через застосування випробування має не поодинокі випадки застосування до ст.ст. 120, 315, 324 КК України. Так, у 2019 році ст. 75 КК України була застосована у 3 випадках: перший за ч. 1 ст. 315 КК України, другий - за ч. 2 ст. 315 КК України; у 2020 році у 10 випадках: з них п'ять разів – за ч. 1 ст. 315 КК України, чотири – за ч. 2 ст. 315 КК України, а також один – за ст. 324 КК України; у 2021 році у 3 випадках: з них два – за ч. 1 ст. 315 КК, один - за ч. 2 ст. 315 КК України; у 2022 році у 2 випадках: перший за ч. 1 ст. 120, другий – за ч. 2 ст. 315 КК України [7]. На підставі статистичних даних слід вказати на те, що навіть достатньо суворі види покарання (позбавлення волі) у санкціях ст.ст. 120, 315, 324 КК України, надають можливості реалізації такої форми кримінальної відповідальності як кримінальна відповідальність, що пов'язана з призначенням покарання, але без його реального відбування, зокрема звільнення від відбування покарання з випробуванням. Отже, санкції ст.ст. 120, 315, 324 КК України не тільки направлені на протидію злочинності, а й відповідають принципам економії кримінальної репресії, гуманізму та справедливості.

Висновок. Отже, серед форм реалізації кримінальної відповідальності щодо кримінальних правопорушень, ознакою складів яких є схилення (ст. 120 КК України «Доведення до самогубства», ст. 315 КК України «Схилення до вживання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів», ст. 324 КК України «Схилення неповнолітніх до вживання одурманюючих засобів») нами було досліджено, такі як кримінальна відповідальність, що не пов'язана з призначенням винному покарання; кримінальна відповідальність, що пов'язана з відбуванням призначеного покарання; кримінальна відповідальність, що пов'язана з призначенням покарання, але без його реального відбування. У процесі

дослідження було з'ясовано та встановлено певні теоретичні та прикладні аспекти: по-перше, стосовно можливості реалізації такої форми кримінальної відповідальності, яка не пов'язана з призначенням винному покарання (ч. 4 ст. 74 КК України). Беручи до уваги, що обов'язковою умовою, без якої здійснити засудження без покарання неможливо навіть за наявності підстави для цього, є факт вчинення кримінального проступку або нетяжкого злочину (ст. 12 КК України), тільки деякі кримінально-правові норми: ч. 1, 2 т. 120 КК, ч. 1 ст. 315 КК, а також ст. 324 КК України є нетяжкими злочинами, а отже при наявності усіх передумов і підстав визначених у ч. 4 ст. 74 КК України, можуть мати засудження без покарання, однак це не є обов'язковим. По-друге, встановлено, що така форма реалізації кримінальної відповідальності, що пов'язана з відбуванням призначеного покарання має враховувати ступінь суспільної небезпечності діяння, що на наш погляд не реалізується в ст.ст 120, 315, 324 КК України. Не враховано те, що об'єднуючою ознакою ст.ст 120, 315, 324 КК України є схилення, тобто діяння, що пов'язане із інститутом співучасті, а відповідно має підвищений рівень суспільної небезпечності, отже відповідає тільки одному виду покарання - позбавлення волі на певний строк. Запропоновано, в усіх санкціях кримінальних правопорушень, де ознакою є схилення закріпити єдиний вид покарання - позбавлення волі на певний строк у наступній редакції: ч. 1 ст. 120 КК України позбавленням волі до трьох; ч. 2 ст. 120 КК України - позбавленням волі до п'яти років; ч. 3. Ст. 120 КК України - позбавленням волі на строк від семи до десяти років. Ч. 1 ст. 315 КК України - позбавленням волі на строк від двох до п'яти років; ч. 2. Ст. 315 КК України - позбавленням волі на строк від п'яти до дванадцяти років. Ст. 324 КК України - позбавленням волі на строк від трьох до восьми років. По-третє, при дослідженні такої форми реалізації кримінальної відповідальності, що пов'язана з призначенням покарання, але без його реального відбування, зокрема щодо реалізації звільнення від відбування покарання з випробуванням (ст. 75–78 КК України) на підставі статистичних даних встановлено, що навіть при достатньо суворих видах покарань, які містяться у ст.ст. 120, 315, 324 КК України протидія злочинності відбувається не тільки через застосування санкцій, а через кримінально-правові заходи, які відповідають принципам гуманізму та справедливості.

Список використаних джерел:

1. Баулін Ю.В. Звільнення від кримінальної відповідальності / Ю.В. Баулін. К. : Атіка, 2004. 296 с.;
2. Богатирьов І., Савченко А. Кримінальна відповідальність як сучасна проблема кримінального права України. *Кримінальне право*. 2016. № 2. С. 133–137.
3. Головін А.С. Кримінальна відповідальність в контексті сучасних тенденцій відправлення правосуддя. *Основні напрями розвитку кримінального права та шляхи вдосконалення законодавства України про кримінальну відповідальність* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Харків, 11-12 жовтня 2012 р.) / редкол. : В.Я. Тацій (голов. ред.), В.І. Борисов (заст. голов. ред.) та ін. Харків : Право, 2012. С. 14–25.
4. Гришук В.К. Доктринальне розуміння форм реалізації кримінальної відповідальності людини. *Актуальні проблеми кримінальної відповідальності* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 10–11 жовтня 2013 р. / редкол.: В.Я. Тацій, В.І. Борисов та ін. Х. : Право, 2013. С. 93–98.
5. Гришук, В. К. Філософсько-правове розуміння відповідальності людини: монографія / В. К. Гришук. – 2-ге вид., переробл. і доп. Хмельницький : Хмельниц. ун-т упр. та права, 2013. 736 с.
6. Дудоров О. О., Хавронюк М. І. Кримінальне право: навч. посібник / за заг. ред. М. І. Хавронюка. К.: Ваіте, 2014. 944 с.
7. Звіт Державної судової адміністрації України про осіб притягнутих до кримінальної відповідальності та види кримінального покарання за 2019-2022 роки (форма № 6) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : URL: https://court.gov.ua/inshe/sudova_statystyka/ (дата звернення 20.01.2024 р.)

8. Книженко О. Реалізація принципів законності та справедливості при встановленні санкцій у кримінальному праві. *Наше право*. 2010. № 4. Ч. 4. С. 120–123.
9. Козаченко О.В. Дефініція кримінальної відповідальності. Новітні кримінально-правові дослідження. Миколаїв : Іліон, 2016. 420 с.
10. Кримінальна відповідальність та форми її реалізації : підручник / О.В. Козаченко, О.М. Мусиченко, О.М. Сидоренко та ін. ; за ред. професора О.В. Козаченка. Миколаїв : Іліон. 2015. 142 с.
11. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. *Відомості Верховної Ради України*. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення 12.01.2024 р.)
12. Кримінальне право України : Загальна частина : підручник для студентів юрид. спец. вищ. закладів освіти / М.І. Бажанов, Ю.В. Баулін, В.І. Борисов та ін. ; за ред. професорів М.І. Бажанова, В.В. Сташиса, В.Я. Тація. Київ, Харків : Юрінком Інтер; Право, 2002. 416 с.
13. Кримінальне право України. Загальна частина: Підручник / За ред. А.С. Беніцького, В.С. Гуславського, О.О. Дудорова, Б.Г. Розовського. К.: Істина, 2011. 1121 с.
14. Кримінальний кодекс України : науково-практичний коментар / Ю.В. Баулін, В.І. Борисов, С.Б. Гавриш, та ін.; за заг. ред. В.Т. Маляренка, В.В. Сташиса, В.Я. Тація. Видання друге, перероблене та доповнене. Харків : Одиссей, 2004. 1152 с.
15. Матишевський П.С. Кримінальне право України. Загальна частина: підручник. Київ : А.С.К., 2001. 352 с.
16. Митрофанов І.І. Вчення про механізм реалізації кримінальної відповідальності : монографія. Кременчук : Вид. ПП Щербатих О.В., 2012. 448 с.
17. Митрофанов І.І. Загальна частина кримінального права України : [навчальний посібник] / І.І. Митрофанов ; Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського. Одеса : Фенікс, 2015. 576 с.
18. Полтавець В. В. Загальні засади призначення покарання та їх кримінально-правове значення: дис. ... канд. юрид. наук. Луганськ, 2005. 200 с.
19. Пономаренко Ю.А. Кримінальна відповідальність, покарання та інші заходи кримінально-правового характеру в системі кримінально-правових наслідків вчинення злочину. *Проблеми науки кримінального права та їх вирішення у законотворчій та правозастосовній діяльності*: Матеріали міжнар.наук.-практ. конференції 8-9 жовтня 2015 року. Харків : Право, 2015. 528 с.;
20. Пономаренко Ю.А. Форми реалізації кримінальної відповідальності за кримінальним законодавством України. *Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди. Серія «Право»*. 2013. Вип. 20. С. 65–72.
21. Степаненко О. В. Реалізація принципу доцільності кримінального права у сфері кримінальної законотворчості. *Порівняльно-аналітичне право*. 2015. № 1. С. 277–281.
22. Туляков В. О., Макаренко А. С. Призначення покарання. *Вісник Асоціації кримінального права України*. 2013. № 1. С. 208–227.
23. Українське кримінальне право. Загальна частина : [підручник] / за ред. В.О. Навроцького. К. : Юрінком Інтер, 2013. 712 с.
24. Філей Ю.В. Кримінально-правові санкції та їх застосування за злочини проти власності : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Львів, 2006. 18 с.
25. Фролова О.Г. Злочинність і система кримінальних покарань (соціальні, правові та кримінологічні проблеми й шляхи їх вирішення за допомогою логіко-математичних методів) : навч. посібник. Київ : АртЕк, 1997. 208 с.
26. Фундаментальні проблеми кримінальної відповідальності. Матеріали наукового полілогу / Баулін Ю.В., Пономаренко Ю.А. Харків: Право, 2018. 208 с.

